

Άλλα τὸ τετραγωνίζειν τὸν κύκλον οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ εὑρίσκειν γραμμὴν εὑθεῖαν, ἵστη τῇ περιφερεῖ, καὶ τοῦτό ἔστιν ἀδύνατον, ὡς εἶργεται. Ἀδύνατον ἄρα τετραγωνίσαι τὸν κύκλον. "Οθεν καὶ πάντες οἱ περιφερόντες τετραγωνίσαι σοφίσταις τοῦτο ποιῶσιν, ὡς δὲ Φιλόσοφος ἐν τοῖς ἐλέγχοις οὐ δείκνυσιν.

Θυμούς δέ.

Τίθησι τὴν δευτέραν ἔντασιν ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθητοῦ, ὡν ἀναφερόμενον λεγομένῳ προτύχειται τὸ αἰσθητόν, καὶ δείκνυσι τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὴν προτέραν ἔντασιν κατεσκεύασσεν. Εἴ γάρ μὴ ἔστι, 10 φυσίν, αἰσθητόν, οὐδὲ αἰσθητός ἔστιν· εἰ δὲ μὴ ἔστιν αἰσθητός, δύναται εἶναι αἰσθητόν· τὸ αἰσθητὸν ἄρα πρότερον τῆς αἰσθήσεως. Καὶ ἔτι ἐκά-
f. 114^τ τερον τούτων ἔστιν ἀληθές, δείκνυσιν. Ἀναιρεθέντος γάρ, φησίν, αἰσθητοῦ,
ἀναφείται σῶμα, οὐδὲ περὶ τὸ σῶμα καὶ ἐν τῷ σώματι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις·
ἀναφεθέντος δὲ τοῦ σώματος, ἀναιρείται ἢ αἰσθητός· καὶ πάλιν, ἀναι-
ρεθέντος τοῦ ζῴου, ἀναφείται ἢ αἰσθητός, τὸ δὲ αἰσθητὸν οὐκ ἀνήργηται·
μένουσι· γάρ τὰ δεύτερα αἰσθητά, οἷον σῶμα, θερμόν, γλυκύ, πικρὸν καὶ
πάγια τὰ αἰσθητά. Ἐπάγει δὲ καὶ δεύτερον λόγον πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ
αὐτοῦ, καὶ ἔστιν ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ μάλιστον ἐπιχειρῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ ὅμοίου·
εἴ γάρ ἄμικ, φησίν, ἔστιν αἰσθητός καὶ αἰσθητικόν, ἄμικ ἔστιν αἰσθητός
20 καὶ ζῷον, ωτας εἴ τι πρότερόν ἔστι τοῦ ζῴου, πρότερόν ἔστι τῷ αὐτῷ λόγῳ
καὶ τῆς αἰσθήσεως· διοτί γάρ οὗτων ἄμικ, εἴ τι ἔστι πρότερον τοῦ ἑτέρου
τούτων, καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦτο πρότερον ἔσται· Ἀλλὰ τὸ αἰσθητὸν ἔστι
πρότερον τοῦ ζῴου· καὶ τῆς αἰσθήσεως ἄρα. "Οτι δέ ἔστι τὸ αἰσθητὸν
πρότερον τοῦ ζῴου, δείκνυσιν σύνταξιν. Τὰ δέ ων τι συνίσταται πρότερά
25 εἰσι τοῦ ἐξ αὐτῶν συγκειμένου· ἀλλὰ τὸ ζῷον συνίσταται ἐκ πυρὸς καὶ
βεβαίως καὶ τῶν τοιούτων· τὸ πῦρ ἄρα καὶ τὸ βδωρ εἰσὶ πρότερα τοῦ
ζῷου· ταῦτα δέ εἰσιν αἰσθητά πρώτα διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς πρώτας ποιό-
τας αἰσθητάς· τὸ αἰσθητὸν ἄρα ἔστι πρότερον τοῦ ζῷου. Εἴπει δὲ τὸ
πῦρ μάλιστα καὶ τὸ βδωρ εἶναι ἐξ τῶν συνίσταται τὸ ζῷον ἢ διὰ τὸ ἐν
30 τούτοις μάλιστα συνεστηκέναι· τὴν τοῦ ζῷου ζωήν, ἢ διὰ τὸ μάλιστα
εἶναι ταῦτα αἰσθητά, ἢ διὰ τούτων περιλαμβάνων καὶ τὰ λοιπά, διότι
ἐκεῖνα ὥσπερ μεταξὺ τούτων εἰσὶ ταῖς ποιότηταῖς, εἴ καὶ πρὸς ἀλληλα-
τήν ἀντίθεσιν ἀκραν ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ ταῦτα· πυρὶ μὲν γάρ ἀνθέστηκεν
βδωρ, ἀερὶ δὲ γῆ.

Ζητήματα.

Περὶ τούτο τὸ μέρος, δύνανται ζητεῖσθαι πλείω, ἀλλὰ τῆς συντομίας
φροντίζοντες, ὀλίγα ζητήσομεν.

Πρώτου τοίνυν ζητεῖν δεῖ εἰ ἀληθῶς ἔστιν ἐν τοῖς πρός τι ἐναντιότητι,
τοιτέστιν εἰ καλῶς ἢ πρώτη ἴδιότητι ἐτίθετο· καὶ δοκεῖ μὴ καλῶς ταῦτην

τεθεῖσθαι· πρῶτον μέν, ὅτι τούναντίον ἔλεγεν ἐν τοῖς περὶ ποσοῦ ὁ Φιλόσοφος· ἔλεγε γάρ ὅτι ὅπερ ἔστιν ἐν μόνῃ τῇ πρὸς ἄλλου ἀναφορᾷ, τούτῳ οὐδὲν ἔστιν ἐναντίον· τὸ γάρ· „Πῶς ἂν εἴη τούτῳ | τις ἐναντίον;“ f. 115
οὐδὲν ἄλλο βούλεται ἢ ὅτι οὐδενὶ τρόπῳ.

*Ετι, τῷ ἐνὶ τῷ ἀναφορικῶν ἐπεταχεῖ τὸ λοιπόν. Ἀλλὰ θατέρῳ τῷ ^{τούτῳ}
ἐναντίων οὐχ ἐπεταχεῖ θάτερον. Άρα, καὶ τὸ λοιπόν.

Άλλὰ δεῖ λέγειν πρὸς τοῦτο, ὅτι ἡ ἐναντίότης διχῶς λαμβάνεσθαι
δύναται· κυρίως καὶ κατ' αὐτό, ἡ κοινῶς καὶ κατὰ συμβεβηκός. Κατὰ
μὲν οὖν τὸν πρῶτον τρόπον σύντονον ἡ ἐναντίότης ἐν τοῖς πρός τι, γίγνεται
κυρίως καὶ καθ' αὐτὴν λεγομένη, διότι ἐναντία κυρίως λεγόμενά εἰσιν τὰ
ἐν τῷ αὐτῷ γένει· πλειστον ἀλλήλων διεστηκότα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ
ἐνυπάρχοντα κατὰ διαδοχήν, εἰ μή τὸ ξερόν ἐνυπάρχος φύσει· ἐν δὲ τοῖς
πρός τι οὐκ ἔστι τοιαύτη διάστασις καθ' αὐτήν, διότι ἡ τοιαύτη διάστασις
ἔστιν ὅπου ἔσται κίνησις, ἐν δὲ τοῖς πρός τι οὐκ ἔσται κίνησις.

Κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον λεγομένη, ἡ ἐναντίότης ἔστιν ἐν τοῖς πρός τι,
τοιαύτεστιν οὐ κυρίως καὶ ἐξηπλωμένως, διότι ὅλον τὸ εἶναι τῷ
ἀναφορικῶν τύποντας τοῦ λίθου θεμελίου, τινά δὲ ἀναφορικὰ θεμελιώντας
ἐπὶ τῷ ἐναντίων, οἷον τὸ δόμοις καὶ ἀνόμοις θεμελιώντας ἐπὶ τοῦ
λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ὅλως τῷ ποιῶν τοιαύτη
εἰσιν ἐναντία. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ δόμοις καὶ ἀνόμοις εἰσιν ἐναντία κατὰ
συμβεβηκός· εἰσὶ γάρ ἐναντία τῷ λόγῳ τῆς ἐναντίότητος, γιταὶ ἔστιν ἐν
τῷ θεμελίῳ αὐτῶν.

Καὶ διλλως δὲ τὸ αὐτὸν δείκνυται, ὅτι ἐν παντὶ γένει ἔστι μία πρώτη
ἐναντιότης ἐν ταῖς διαφοραῖς ταῖς διαίρεσις τὸ γένος. Ἡ δὲ ἀναφορά
ἔστι γένος. *Ἐστιν ἄρα ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἡ τοιαύτη ἐναντίότης· ἡ δὲ ἐν ταῖς
διαφοραῖς ἐναντιότης ἐκτείνεται πρὸς τὴν ἐναντίότητα, γιταὶ ἔστι
μεταξὺ τοῦ τελείου καὶ ἀτελοῦς, καὶ ἔστιν ἐναντιότης οὐ κυρίως λεγο-
μένη· ἐν παντὶ γένει μία διαφορά καὶ ἐν εἶδός ἔστι μάλλον τέλειον
ἔτερου τύπου τελείου. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἔστιν ἐναντιότης οὐ
κυρίως λεγομένη.

Τότε πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα λέγω· πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ὁ Φιλό-
σοφος νοεῖ ἐκεῖ, ὅτι τῷ πρὸς ἔτερον ἀναφερομένῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίον
καθ' αὐτό· ἡ δυνατόν λέγειν, ὅτι τὰ ἀναφερόμενα οὐκ εἰσὶν ἀλλήλοις
ἐναντία, οἷον πατήρ οὐδὲ οὐκ ἔστιν ἐναντίον, οὐδὲν ἀρετὴ καὶ ἐνάρετος·
| εἰσὶ μέντοι γε τὰ πρός τι ἐναντία ἄλλοις τισὶ παρ' ἐκεῖνα πρὸς ἡ ἀνα- f. 115
φέρονται, οἷον γι ἀρετὴ τῇ κακίᾳ. *Ἐντεῦθεν λύεται καὶ τὸ δεύτερον ἐπι-
χειρήματα· τῷ γάρ ἔτερῳ τῷ ἀναφορικῶν ἐπεταχεῖ τὸ λοιπόν· δύναται μέντοι
τὸ ἀναφορικὸν ἐκεῖνο ἔχειν καὶ τὶ ἐναντίον, σπερ αὐτῷ οὐχ ἐπεταχεῖ· τῇ

μὲν γὰρ ἀρετῇ ἔπειται ὁ σπουδαῖος η̄ ὁ ἐνάρετος, ἀλλ' αὐτὸς ἔπειται η̄ κακία,
ἥτις ἐστὶν ἀντικείμενον αὐτῇ.

Δεύτερον, οὐτείτα: περὶ τῆς δευτέρας ἴδιότητος. Δοκεῖ γὰρ οὐ καλῶς λέγεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι τὸ ίσον καὶ ἀνισον ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ
τοῦτο· τὸ γὰρ ἀνισον ἐστὶν ἀποτέλεσμα τῆς ποσότητος· η̄ δὲ ποσότης οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τοῦτο· οὐδὲ τὸ ἀνισον ἀρα ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ τοῦτο. Ἀλλὰ πρέπει τοῦτο δεῖ λέγειν, κατὰ τὸν Βοϊτιον,
ὅτι, εἰ καὶ τὸ ίσον καὶ ἀνισον ἕδον ἐστὶ τῆς ποσότητος, οὐ μέντοι γε ἔπειται, ὅτι εἰσὶ ποσότητες τὸ γὰρ ἕδον οὐκ ἐστὶ ταῦτα τῷ οὖν ἕστιν ἕδοιν,
10 ἀλλ' ἐστὶ ποσότης καὶ πάθος αὐτοῦ ἔξωτερον, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπεὶ η̄ ποσότης δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ τοῦτο, καὶ τὸ ίσον καὶ ἀνισον καθό
ἐστι ποσότης τῆς ποσότητος ἐπιδέχεσθαι δύναται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ τοῦτο.
"Ωσπερ οὐκοῦ εναντίοτης ἐστιν ἐν τῇ ἀναφορᾷ κατὰ συμβεβηκός, ὡς προ-
είρηται, οὕτω καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ τοῦτο ἐν αὐτῇ κατὰ συμβεβηκός ἐστι,
15 καὶ οὐ κυρίως καὶ καθ' αὐτό· ὥστε τὸ ίσον καὶ ἀνισον τῶν πρὸς τί ἐστι
κατὰ τὸ λέγεσθαι· Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕδοιν εἶναι ἐστὶ ποσότης, καὶ οὕτως,
ἐπεὶ τὴ ποσότης δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ίσον καὶ ἀνισον
καθ' αὐτό μὲν τῇ ποσότης, κατὰ συμβεβηκός δὲ τῇ ἀναφορικά, δέχονται τὸ
μᾶλλον καὶ τὸ τοῦτο.

Τρίτον, οὐτείτα: περὶ τῆς τρίτης ἴδιότητος εἰς καλῶς τέθειται· δοκεῖ γὰρ ὅτι οὐ καλῶς, διέρτι τέθειται ὡς ἀντιστρέψουσα καὶ εἴςαρξουσα
ἴδιότης, καὶ αὐτὴ οὕτως ἐστιν· ὑπάρχει γὰρ καὶ ἄλλοις τισι· καὶ γὰρ τὸ
ἴδιον ἀντιστρέψει πρὸς τὸ ὑποκείμενον, οἷον τὸ γελαστικὸν πρὸς τὸν ἀν-
θρωπον, καὶ ὁ ὄρισμὸς πρὸς τὸ ὄριστόν· ἀντιστρέψει καὶ η̄ πρότασις, ὡς
20 δειγμήσεται· Ὕστερον. Ἀλλὰ δεῖ πρὸς τοῦτο λέγειν, ὅτι η̄ ἀντιστροφὴ
f. 116 πολλαχῶς γίνεται· ἐνī μὲν τρόπῳ, | ὅταν δύο τινά ἀναφέρωνται πρὸς τὸ
αὐτὸν τῷ ἀριθμῷ τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ ἀντιστρέψει τὸ ἕδοιν καὶ τὸ ὑποκεί-
μενον, καὶ ὁ ὄρισμὸς καὶ τὸ ὄριστόν· ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ, ὅταν δύο δρος κατὰ
διάφορον σχέσιν διαφέρων μεταβάλλωσιν εἰς ἄλληλους κατὰ τὸ κατηγο-
ρεῖσθαι· καὶ οὕτως ἀντιστρέψουσιν αἱ προτάσεις. Ἀλλω
25 δὲ τρόπῳ γίνεται η̄ ἀντιστροφή, ὅταν θατέρῳ τῶν πρὸς ἄλληλα ἀναφερο-
μένων ἀκολουθῇ τὸ λοιπὸν κατὰ τινα λέξιν ἀκολουθητικήν, οἷον εἰ ἐστὶ
πατέρ, ἐστὶ καὶ υἱός, καὶ τὸ ἀνάπταλον· καὶ εἰ ἐστὶ διπλάσιον, ἐστιν τομήσι,
καὶ τὸ ἀνάπταλον· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀντιστρέψουσι μόνα τὰ ἀναφορικά,
30 καὶ αὐτὸν διένει τῶν ἀλλών τρόπον· οὔτε γὰρ ἀναφέρονται πρὸς τι πρᾶγμα
ταῦταν ἀριθμῷ, οὔτε μεταβάλλουσιν εἰς ἄλληλα κατὰ τὸ κατηγορεῖσθαι·
καὶ ὑποκείσθαι·

'Ιστέον δὲ ὅτι τοῦ διαφέρων ἀποδιέσθαι τὰ ἀναφοράκαταληλούσι κατὰ

τὴν λέξιν αἰτία ἔστιν, ὅτι ἔνια τῶν ἀναφορικῶν διάφορον σχέσιν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα· ὥσπερ γέ τις ἔτις ἔστι τοῦ ἐπιστητοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν γενικῆ πτώσει· τὸ δὲ ἐπιστητὸν ὥσπερ εἶδος καὶ τελεότητα ἔχει τὴν ἐπιστήμην, καὶ γέ τοι αὐτὴν παράθεσις δοτικῇ σημαίνεται εἰωθεν, ὥσπερ λέγομεν τὸν ἀνθρωπὸν ἀνθρωπότητι εἶναι ἀνθρωπον, καὶ τὸ λευκὸν λευκότητι· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐπιστητὸν ἀναφέρεται πρὸς τὴν ἐπιστήμην δοτικῇ πτώσει.

Τέταρτον, ζητεῖται περὶ τῆς τετάρτης ἰδιότητος εἰς καλῶς λέγεται· δοκεῖ γάρ μὴ καλῶς, διότι τὸ πρότερον καὶ ὑστερὸν εἰσὶ πρὸς τοῦ σὺν εἰσὶ δὲ ἄμφι τῇ φύσει, ὡς αὐτὸς ὁ τῆλον ἔστιν.

*Ἐτι, γέ τις καὶ τὸ αἰτιατὸν οὐκ εἰσὶν ἄμφι τῇ φύσει, καὶ σμαῖς εἰσὶν ἀναφορικά.

*Ἐτι, ὁ πατέρας καὶ δούλος οὐκ εἰσὶν ἄμφι τῇ φύσει, καὶ σμαῖς τυγχάνουσιν ἀναφορικά.

'Αλλ' εἰς τούναγτίον ἀρχεῖ τὸ τοῦ Φιλόσοφου ἀξιωμα.

Πρὸς τὸ ζήτημα τοίνυν δεῖ λέγειν, ὅτι τὰ ἀναφορικά εἰσιν ἄμφι τῇ φύσει, τούτεστι κατὰ τὸ εἶναι τὸ ἀναφορικόν, καθὼς τῷ Ἀλβέρτῳ δοκεῖ· καὶ τούτου αἰτία ἔστιν ὅτι, ὅπόταν γέ τι ἀναφορικόν, εὑθὺς δεῖ εἶναι καὶ τὸ πρὸς δὸν ἀναφέροιτο τοῦτο καὶ δὸρεῖσος ἀν τὴν τοῦ ἀναφορικοῦ σχέσιν, διότι ἐν τοῖς ἀναφορικοῖς τοῖς πρὸς ἄλληλα ἀμοιβαίως ἀναφερο- f. 116^v μένοις εἰς τὸ ἔν ἔστιν, ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν ὑπάρχειν ἐν τῷ ἀναφορικῷ εἶναι. Εἴ τοίνυν θάτερον τῶν ἀναφορικῶν ἔστιν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἀνταναφερόμενον αὐτῷ εἶναι, ἐν τῷ στήσεται τριτημένον αὐτό, ἐπεὶ δὲν τὸ εἶναι τοῦ ἀναφορικοῦ ἔστιν γέ τη σχέσις εἶτουν γέ ἐξάρτησις γέ πρὸς ἄλλο, ὡς ἐκ τοῦ δευτέρου δραμμοῦ τῶν πρὸς τοῦ δῆλον ἔσται. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλη καὶ γέ πρὸς τὰ ἐπιχείρηματα λύσις. "Εκατον γάρ τῶν προειρημένων, ἐξ ὧν τὴν γέ ἐπιχείρησις, δισον μὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα διπερ ὑπάρχειται τῇ ἀναφορᾷ καὶ διπερ εἰσὶν ἐν τῇ ιδίᾳ σύστασι, οὐκ ἔστιν ἄμφι τῇ φύσει μετά τοῦ πρὸς δὸν ἀναφέρεται· ἀλλ' δισον πρὸς τὸ εἶναι τὸ ἀναφορικόν, εἰσὶν ἄμφι τῇ φύσει· αὐτίκα γάρ συτος προτέρου, δεῖ καὶ τὸ ὑστερὸν εἶναι πρὸς δὸν ἀναφέροιτο· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σμοῖς.

Πέμπτον, ζητεῖται περὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ εἰς καλῶς λέγεται· δεῖ, ἀναφορουμένου τοῦ ἐπιστητοῦ, ἀναφεῖται καὶ γέ ἐπιστήμη. Δύναται γοῦν καὶ γέ κατάφασις καὶ γέ ἀπόφασις ἀποδείκνυσθαι..

'Η μὲν κατάφασις οὕτως· πρῶτον μὲν, δεῖ δὸν Φιλόσοφος οὕτως ἐν τῷ αἱ γράμματι λέγει, καὶ ἀρχεῖ τὸ τούτου ἀξιωμα· δεύτερον, δεῖ, ὡς αὐτὸς γησιν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν 'Ιστέρων, τὸ μὴ δὲν οὐκ ἔστιν ἐπίστασθαι, τὸ δὲ ἐπιστητὸν ἀναφορούμενον οὐκ ἔστιν· οὐδὲ ἄρα ἔστιν αὐτὸν ἐπίστασθαι·

τρίτον, ὅτι, τῆς αἰτίας ἀναφορυμένης, ἀναφείται τὸ ἀποτέλεσμα· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη ἔστιν ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιστητοῦ, λέγω δὲ ἡ ἡμετέρα· τὶ γάρ θεία ἐπιστήμη μᾶλλον αἰτία τῶν πραγμάτων ἔστιν.

‘Η δὲ ἀπόφασις εῖτα δείκνυται· πρώτον μέν, ὅτι ὁ Φιλόσοφος παρα-
s διδωτικήν ἡμῖν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Μετεώρων ἐπιστήμην περὶ ὑετοῦ καὶ
χαλάζης· ταῦτα δὲ ἀεὶ οὐκ εἰσὶν· εἰ τούτου, ἀναφορυμένου τοῦ ἐπιστητοῦ,
ἀναφείται τὴν ἐπιστήμην, τὸ βιβλίον ἐκεῖνο τῶν μετεώρων τὸν ἀν μάταιον,
περὶ ἀτοπει.

‘Ετι, περὶ τῆς ἐκλεψεωτοῦ ἥλιου καὶ τῆς σελήνης ἔστιν ἐπιστήμη,
καὶ ὅμως τὴν ἐκλεψεωτοῦ ἥλιου καὶ τῆς σελήνης οὐκ εἰσὶν.

‘Ετι, μένοντος τοῦ αὐτοῦ ὄρισμον τοῦ πράγματος, μένει καὶ ἡ αὐτὴ
ἐπιστήμη περὶ τοῦ πράγματος. Ἀλλὰ φθειρομένου τοῦ πράγματος, μένει
f. 117 ὁ δρισμὸς τοῦ πράγματος, | διὸ τὸν καὶ πρότερον. Φθειρομένου ἀρά τοῦ
πράγματος οὐκ ἔστιν τὴν ἐπιστήμην, μένει τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην. ‘Η μεῖζων ἔστι
15 φανερά, διεῖται δέ ὁρισμός ἔστιν ἀρχὴ τῆς ἐπιστήμης· ἔστι γάρ μέσον ἐν τῇ
ἀποδείξει· τὸ δὲ ἐν τῇ ἀποδείξει μέσον ἔστιν ἀρχὴ τῆς ἐπιστήμης, διέτι
20 ἀπόδειξις ἔστι· συλλογισμὸς ποιῶν ἐπίστασθαι, ώς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν
‘Ιστέρων λέγεται. ‘Η ἐλάττων δείκνυται, ὅτι ὁ ὁρισμὸς οὐ λέγει εἶναι,
τὴν μὴ εἶνας τὸ πρᾶγμα, ώς φησίν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ‘Ιστέ-
ρων. ‘Ο ὁρισμὸς ἀρά διφείλεται· τῷ πράγματι ωσαύτως καὶ δύνται καὶ μὴ
δύνται. ‘Οθεν, καὶ διοθέντος τοῦ ὅμβρου μὴ εἶνας, ἔστιν δρισμὸς τοῦ ὅμβρου,
οὗτος τυχόν· ὅμβρος ἔστιν ὅμωρ ἀπὸ τῶν νεφῶν ῥηγνυμένων κατὰ στα-
γόνα πίπτον.

Πρὸς τοῦτο τούτου τοῖνυν τὸ ξύτημα δεῖ λέγειν, ὅτι διάφορος μὲν διαφόρως
25 ἐδόξασκεν. Οἱ μὲν γάρ προσέθεντο τῇ ἀποφάσει διὰ τοὺς ὑστέρους λόγους·
οἵ δὲ τῇ ακταφάσει διὰ τοὺς προτέρους· οἵ δὲ μέσην ἐβάδισκον λέγοντες
ἔτι, ἀναφορυμένου τοῦ πράγματος δισυν πρὸς τὸ εἶναι· διπερ ἔχει ἐν ἔχυτῳ
καὶ ἐν ταῖς ἴδιαις αἰτίαις, ἀναφείται· τὴν περὶ αὐτοῦ ἐπιστήμην· ἀναφο-
ρυμένου δὲ δισυν πρὸς τὸ εἶναι· διπερ ἔχει ἐν ἔχυτῳ καὶ μένοντος τοῦ εἶναι
30 διπερ ἔχει· ἐν ταῖς ἔχυτοις αἰτίαις, οὐκ ἀναφείται· τὴν περὶ αὐτοῦ ἐπιστήμην·
δύνται· γάρ τότε ἐπιστήμη αὐτοῦ εἶναι εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἴδιου εἶναι, ἀλλ' ἐκ
τῶν αἰτίῶν ἐκείνων· καὶ αὕτη, τὴν διόδια, εἰ καὶ κοινοτέρᾳ ἐστίν, ὅμως οὐκ
ἔρωται. Αἱ γάρ αἰτίαι ἐκείναι· τὴν αὐτάρκειαν εἰσὶν, τὴν οὐκ εἰσὶν ἕκαναι.
Εἴ μὲν οὖν αὐτάρκειαν εἰσὶ πρὸς τὸ ποιεῖν, δεῖ καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι,
40 τὸ θεμένων ἐκείνων τῷ αἰτίῳ· ἀλλ' ὑπέκειτο τὸ πρᾶγμα φθείρεσθαι· τὴν μὴ
εἶναι, καὶ ἐποιεῖτο ἀν τὸ αὐτὸς εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄμα, διπερ ἀδύνατον.
Εἴ δὲ οὖν εἰσὶν αὐτάρκειαν, διὰ τῶν οὐ γινώσκεται τὸ ἀποτέλεσμα, διότι
τὰ πράγματα, οὐ γινώσκονται διὰ τῶν τοιςάυτων αἰτίῶν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ
τῶν καὶ τούτων καὶ ἀμέσων, ώς ἐν τῷ πρώτῳ τῷ τοῦ ‘Ιστέρων λέγεται·
τὰ διὰ τοῦτο βέλτιόν ἔστιν αἰλως λέγειν, ὅτι περὶ τοῦ πράγματος διέγει-

δύναται εἶναι ἐπιστήμη· | ἐνὶ μὲν γὰρ τρόπῳ ἔστιν ἐπιστήμη περὶ τοῦ f. 117^α πράγματος, οὐ γνώσκεται τὸ πρᾶγμα εἶναι καὶ τὰς ἴδιότητας αὐτοῦ καὶ τὰ πάθη ἐνυπάρχειν αὐτῷ· ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ δυγατὸν ἔχειν ἐπιστήμην περὶ τοῦ πράγματος, οὐ γνώσκεται τὸ πρᾶγμα ἐκ τίνων αἰτίων καὶ ποίων δύναται εἶναι, καὶ τίνα καὶ ποταπὰ πάθη δύναται ἐνυπάρχειν αὐτῷ. Ἀνα-
ρουμένου γοῦν τοῦ ἐπιστητοῦ, ἀναρρεῖται η ἐπιστήμη κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον λαμβανομένη· ἀλλ' ἀναρρουμένου τοῦ ἐπιστητοῦ, οὐκ ἀναρρεῖται η ἐπιστήμη κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον λαμβανομένη.

'Εντεῦθεν δέν διληταὶ οὐ πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα λύσει. 'Ο γὰρ Φιλό-
σοφος λέγων ἐν τῷ γράμματι ἐπιστητοῦ μὴ σητος μὴ εἶναι ἐπιστήμην,¹⁰
καὶ ἀναρρεθέντος αὐτῷ ἀναρρεῖται τὴν ἐπιστήμην, νοεῖ τὴν ἀπλῶς ἀνα-
ρεσιν τοῦ ἐπιστητοῦ δύνανται πρὸς τὸ νοητὸν εἶναι αὐτοῦ καὶ δύσον πρὸς
τὸ πρᾶγματικόν εἶναι. Καὶ ὅτι τὸ μὴ συ στῶν ἐπισταθμαῖ, ἀληθές
ἐστιν, εὖν νοηταὶ μὴ συ τὸ μηδενὶ τρόπῳ δι μήτε ἐν τῇ ψυχῇ, μήτε ἔξω
ἐν τῷ πράγματι· ἀλλ' ὅπερ ἔστιν ἐν τῇ ψυχῇ, τούτου δύναται εἶναι ἐπι-¹⁵
στήμη δύσον πρὸς τὸν δεύτερον τρόπον τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ὅτι τῆς αἰτίας
ἀναρρουμένης, ἀναρρεῖται τὸ ἀποτέλεσμα, ἀληθές ἔστιν δύσον καθό ἐστιν
αἰτία· τὸ δὲ ἐπιστητόν ἐστιν αἰτία τῆς ἐπιστήμης δύσον πρὸς τὸ γίνεσθαι
αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' σύ συ δύσον πρὸς τὸ εἶναι τῆς ἐπιστήμης. "Η καὶ
ἄλλως συγχωρῷ ὅτι, ἀναρρουμένης τῆς αἰτίας, καὶ τὰ λοιπά· ὅτι δὲ τὸ
πρᾶγμά ἐστιν αἰτία τῆς ἐπιστήμης, καὶ τούτῳ συγχωρῷ, ἀλλὰ λέγω ὅτι,
καθό μὲν ἔστιν ἔξω πρᾶγματικῶς, ἔστιν αἰτία τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν
πρῶτον τρόπον. Φθειρομένου γοῦν τούτου, φθείρεται καὶ η ἐπιστήμη,
ἴκείνη. Ἀλλὰ κατὰ τὸ νοητὸν αὐτοῦ εἶναι ἔστιν αἰτία τῆς ἐπιστήμης κατὰ
τὸν δεύτερον τρόπον. "Οθεν, φθειρομένου ἐν τῷ πρᾶγματικῷ εἶναι, μέ-²⁰
νοντος δὲ ἐν τῷ νοητῷ αὐτοῦ εἶναι, δύναται μένειν καὶ η περὶ αὐτοῦ
ἐπιστήμη κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον.

Πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς λόγους τοὺς εἰς τὴν ἀπόφασιν λέγω ὅτι περὶ²⁵
τῶν μετεώρων διδοται ἐπιστήμη, καὶ ἔτι περὶ τῶν ἐκλείψεων ἔστιν ἐπι-
στήμη σὺ δι' οὓς ἐπιστάμεθα ἔκεινα εἶναι, τουτέστι κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον,³⁰
ἀλλὰ δι' οὓς ἐπιστάμεθα ἐκ τίνων καὶ ποίων αἰτίων καὶ παθῶν f. 118
δύναται, γίνεσθαι, τουτέστι κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον τῆς ἐπιστήμης.
Πρὸς δὲ τὸν λόγον τὸν ἐπιχειροῦντα ἀπὸ τοῦ δρισμοῦ, διτὸ μὲν μένοντος
τοῦ δρισμοῦ, μένει καὶ η ἐπιστήμη, συγχωρῷ· διτὸ δὲ μένει ὁ αὐτὸς δρισμός,
φθειρομένου τοῦ πράγματος, τούτο λέγω εἶναι ψεῦδος, διότι η ἀπόδεξις³⁵
τούτου σύ διληθήσεται· οὐ γάρ φησιν δι Φιλόσοφος, διτὸ δι δρισμὸς σύ λέγεται
εἶναι η μὴ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ταύτην ἔχει τὴν διάνοιαν, διτὸ δι δρισμὸς σύ
ἔτι λόγος καταφατικὸς οὔτε ἀποφατικός· τὴν γάρ θέσιν δι Φιλόσοφος
διαρεῖ ἔκειται εἰς ὑπόθεσιν καὶ δρισμόν, καὶ ὑπόθεσιν λέγεται τὴν λέγουσαν
εἶναι καὶ μὴ εἶναι, γίγουν λόγον καταφατικὸν καὶ ἀποφατικόν, ὥστε⁴⁰

όρισμὸν λέγει εἰναὶ τὸν λέγοντα σὺ τὸ εἶναι η̄ μὴ εἶναι, τουτέστιν οὐ πρότασιν ακτιφάσκουσαν η̄ ἀποφάσκουσαν. Εἰ δὲ νοοῦτο ὅτι ὁ ὄρισμὸς σὺ λέγει τὸ εἶναι, τουτέστιν οὐκ ἔστιν ὃν ἀληθὴς ἔξω τῆς ψυχῆς, Φεῦδός ἐστιν, διότι ὁ ὄρισμὸς δίδοται περὶ τοῦ πράγματος ἀντὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ εἶναι τοῦ πράγματος· τὸ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ εἶναι σύκ ἔστι τὸ ὑπαρκτικὸν εἶναι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὸ εἶναι πᾶν. Καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Θεμίστιος ἐν τῇ ἐξήγετει τοῦ προτέρου τῶν τοῦ στέρων, διότου φησὶν ὅτι τὸ τί ἔστι τοῦ ὄντος ὄντος καὶ τὸ τί ἔστι τοῦ πράγματος διαφέρουσαν, διότι τὸ μὲν τί τοῦ ὄντος ὄντος ἀποδίδοται καὶ τοῖς σύσιν καὶ τοῖς μὴ σύσιν· η̄ γὰρ χίμαιρα ἔχει τὸ τί τοῦ ὄντος ὄντος· τὸ δὲ τί τοῦ πράγματος διφείλεται μόνοις τοῖς ἀληθινοῖς σύσιν καὶ ἔξω τῆς ψυχῆς ὑφεστώσαν. Οἱ ἄρχοι ὄρισμὸς δις ἔστιν ὁ αὐτὸς τῷ τί ἔστι τοῦ πράγματος λέγει τὸ εἶναι τούτῳ τῷ τρόπῳ καθό ἐστιν ἀληθικὴ πράγματος ἔξω τῆς ψυχῆς ὑφεστώς.

"Εκτον, ζητεῖται περὶ αὐτῆς τῆς τετάρτης ιδιότητος, διατί σὺ λύει τὴν ἔνστασιν, η̄ καὶ τί γιγαντεῖ, οὐ πάντα τῶν ἀναφορικῶν ἐκείνων ἀπερ σύκ εἰσὶν ἀμφα τῇ φύσει, οἴσιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ, καὶ τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθητοῦ· εἰ γὰρ η̄ ἔνστασις ὡς ἀληθῆς οὐ λέγεται, η̄ ιδιότης φευδῆς ἔστι καὶ μάζην τέθειται. Πρὸς δὲ δὴ ἥγητον, διότι η̄ ἔνστασις γῆν τίθησιν οὐκ ἔσται· εἰ μὴ διόρθωσας τῆς ιδιότητος καὶ κανὼν τοις πρὸς τὸ γινώσκεσθαι περὶ τίνων ἀναφορικῶν | γνοεῖται αὗτη η̄ ιδιότης· γνοεῖται γὰρ περὶ ἐκείνων ἀπερ εἰσὶν ἀναφορικά, καὶ σὺ περὶ ἐκείνων ἀπεινα λέγονται ἀναφορικῶς. "Οὐδεν δὲ ιδιότης οὔτε νοούμενη ἔστι καθολική τε καὶ γενική, καὶ ἐπειδὴ πολλὴ, σίκειότης ἔστι τῶν τε πρός τι λεγομένων καὶ τῶν πρός τι σητῶν κατὰς ἀληθειῶν, πρὸς τὸ ἔχειν τελείαν γνῶσιν ἐκκτέρων γέγονε χρείας τεθῆναι: ιδιότητα περὶ τῶν ἀναφορικῶν τῶν πρός τι σητῶν καὶ ἔνστασιν μόνον ἀπει τῶν ἀναφορικῶν τῶν πρός τι λεγομένων, εἰς η̄ τοιαύτη ιδιότης σύγκ αρμόττει.

"Ιστέον δὲ διότι ἔκεινα λέγονται κυρίως ἀναφορικὰ δσα καὶ ἀμφω λαμβάνονται ἐνεργείᾳ καὶ ἐν τῇ σύκει ἐνκτέρου ἔστι τὸ ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸ ἔτερον. "Οσα δὲ ἀμφω λαμβάνονται δυνάμει, η̄ θατέρου δυνάμει, τὸ δὲ λοιπὸν ἐνεργείᾳ, ταῦτα σύκειν ἀναφορικὰ κυρίως εἰ μὴ κατὰ τὸ λέγεσθαι· δύναται γὰρ εἶναι τὸ ἐπιστητὸν καὶ αἰσθητὸν δυνάμει, ἀναιρουμένης τῇσι ἐπιστήμης καὶ τῇσι αἰσθήσεως καὶ ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει· σὺ γάρ ἔσται ἐν τῇσι σύκει τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐπιστητοῦ τὸ ἀναφέρεσθαι πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν αἰσθήσιν, ὥσπερ ἐν τῇσι σύκει τῇσι αἰσθήσεως καὶ τῇσι ἐπιστήμης ἔστι τὸ ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸ αἰσθητὸν καὶ ἐπιστητόν. Εἰ γὰρ μὴ εἴη, ζῷον οὔτε ἐνεργείᾳ οὔτε δυνάμει, οὐδὲ ἐπιστήμη ἀν εἴη καὶ αἰσθήσις οὔτε δυνάμει οὔτε ἐνεργείᾳ. Δύναται μέντοι καὶ οὕτως εἶναι τὸ

ἐπιστητόν, οἷον ἡ ἐπίγοια τοῦ λίθου καὶ πολλῶν ἄλλων δυνάμει, καὶ τὸ αἰσθητὸν δμοίως δυνάμει, οἷον τὸ γλυκὺ καὶ πικρόν. Ταῦτα τοῖνυν πάντα βούλεται: καὶ ὁ Φιλόσοφος ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι, τοῖς γε ἐπισκέπτεσθαι: δυναμένοις.

Leçon XIII.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Ἐχεις δὲ ἀπορίαν.

Θεὶς τὸν ὄρισμὸν τῶν ἀναφορῶν κατὰ τὸ λέγεσθαι, νῦν τίθησι τὸν ὄρισμὸν καὶ τὸ εἶναι. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος ὄρισμὸς εἰς τὸν Πλάτωνα ἀναφέεσθαι λέγεται, καὶ ἀρμόττει πᾶσι τοῖς πρός τι, ἀλλ' οὐκ 10 ἀντιστρέψει: ἐπὶ πλέον γάρ ἔσται τῶν πρός τι. Ὁ δὲ δεύτερος, διὸ αὐτὸς μέλλει τιθέναι, πᾶσι τε ἐπεται: καὶ μόνοις τοῖς πρός τι. Πρὸ δὲ τοῦ θείναι τὸν δεύτερον ὄρισμόν, κινεῖ ἔνστασιν πρὸς τὸν πρῶτον ἡ ἀπορίαν, ἥγεινα οὐ δύναται λῦσαι: ἐκ τοῦ προτέρου ὄρισμοῦ, | μᾶλλον μὲν οὖν ἡ ἀπορία f. 119 ἐκείνη ἐν τοῦ προτέρου ὄρισμοῦ ἐπεται: καὶ οὕτω τίθησι τὸν ὄρισμὸν τὸν δεύτερον ἐξ οὗ λύεται: ἡ ἀπορία. Πρῶτον τοίνυν, κινεῖ τὴν ἀπορίαν· δεύτερον, ἀναπτύσσει ταύτην· τρίτον, ἀναρρεῖ τὸν ὄρισμὸν τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον τίθησιν· εἰτα παραβάλλει τοὺς ὄρισμούς καὶ δίδωσι τὴν διαφορὰν αὐτῶν· εἰτα ἐπάγει πόρισμα ἐν τῷ· „Φανερὸν οὖν ἐκ τούτων“. εἰτα λύει τὸ ἀτοπὸν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πορίσματος, σπερ ἀνωτέρω παρῆκεν 20 ἐν τῇ ζητήσει· εἰτα ἐξαπιάται αὐτὸν ἀπτόμενον τῆς δυσχερείας τῶν ἀναφορικῶν.

Φησὶ τοῖνυν πρῶτον, διτοις ἔχεις ἀπορίαν τινὰ πότερον οὐδεμίᾳ σύσιχ λέγεται τῶν πρός τι καθάπερ καὶ δοκεῖ, ἡ ἐνδέχεται τινας τῶν δευτέρων οὐσιῶν, τουτέστι τὰς μερικὰς δευτέρας οὐσίας, εἰναὶ τῶν πρός τι. Διαρρεῖ 25 τοίνυν τὰς οὐσίας εἰς τε τὰς πρώτας αἵ εἰσιν δλαῖ, οἷον τὸν τινὰ ἀνθρωπὸν καὶ τὸν τινὰ βοῦν, καὶ εἰς τὰς πρώτας οὐσίας αἱ εἰσι μέρη, οἷον τὴν τινὰ χεῖρα καὶ τὴν τινὰ κεφαλήν· καὶ εἰς τὰς δευτέρας οὐσίας αἱ εἰσιν δλαῖ, οἷον ἀνθρωπὸν, βοῦν· καὶ εἰς τὰς δευτέρας οὐσίας αἱ εἰσι μέρη, οἷον τὴν κεφαλήν καὶ τὴν χεῖρα· καὶ δείκνυσιν διτοις ἐπὶ τῶν πρώτων 30 οὐσιῶν ἀληθές ἔστι τὸ μηδεμίαν αὐτῶν πρός τι λέγεσθαι, καὶ δείκνυσι τοῦτο ἐπαγωγῶν. Οὔτε γάρ, φησίν, αἱ πρῶται δλαῖ, οὔτε αἱ πρῶται αἱ ὡς μέρη, ὥστε οὐδὲ αἱ πρῶται δλαῖς. Εἰτα λέγει, διτοις καὶ αἱ δεύτεραι οὐσίαι αἱ εἰσιν δλαῖ οὐ λέγονται πρός τι, οἷον ὁ ἀνθρωπός οὐ λέγεται τινὸς ἀνθρωπος. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν τοιούτων, ἥγουν ἐπὶ τῶν τριῶν σημαῖνος- 35 μένων τῆς οὐσίας, φανερόν ἔστι τὸ εἰρημένον, διτοις οὐδεμίᾳ οὐσίᾳ τῶν πρός

τι ἔστιν. Ἐπὶ τινῶν δὲ τῶν δευτέρων οὐσίων, αἱ εἰσὶ δηλοντές μέρη, ἢ ἀμφισβήτησίς ἔστιν πότερον πρός τι λέγοντας αὗται, οὐδὲ μή. Κατὰ γάρ τὴν προεργαμένην ὑπογραφὴν τῶν πρός τι, δόξειεν ἀν τὸς τοιαύτας εἶναι πρός τι· γάρ κεφαλὴ καὶ οὐ χεῖρ τινὸς κεφαλὴ λέγεται, καὶ εἰσὶν αὗται δευτέρας οὐσίαις ως μέρη. "Οσα δὲ αὐτὰ ἀπέρ ἔστιν ἐτέρων εἶναι λέγεσθαι, εἰσὶ πρός τι· αἱ τοιαύτας ἄρα οὐσίαις εἰσὶ πρός τι, ὡς τε καὶ συμβεβηκότα εἰσὶν, εἴ γε τὰ πρός τι συμβεβηκότα. Τούτῳ δὲ πάλιν ἔπειται καὶ τὰς f. 114v δευτέρας οὐσίαις τὰς ὅλας εἶναι συμβεβηκότα. | Εἰ γάρ τὰ μέρη, συμβεβηκότα, καὶ τὸ ὅλον ἐξ ἀνάγκης· ἐκ γάρ τῶν μερῶν τὸ ὅλον συνέστηκεν.

10 Ὁ τοιοῦτος δὲ τῶν ἀπότιων ἐσμὸς ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ τούτου ἀκολουθεῖ· διὰ γάρ τὸ τὸν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα αὐτὸς ὅπερ ἔστιν ἐτέρου εἶναι λέγεσθαι, τοῦτο δὲ εἶναι τὸν λόγον τῶν πρός τι, συνάγεται τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα εἶναι τῶν πρός τι. Ἐπει τὸ γάρ καὶ οὐ κεφαλὴ πρός τι ὅντα οὐσίαις εἰσὶ, συνάγεται τὴν οὐσίαν εἶναι πρός τι· καὶ ἔπει τὸ οὐσία πρός τι ἔστι, τὰ δὲ πρός τι συμβεβηκότα, ἔπειται τὸν οὐσίαν εἶναι συμβεβηκότα· καὶ ἔπει τοῦ αὐτοῦ λόγου τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον εἶναι δεῖ, εἰ τὰ μέρη τῆς οὐσίας εἰσὶ συμβεβηκότα, καὶ τὴν δληγην οὐσίαν δεῖ εἶναι συμβεβηκότα· ὡστε τούτων τῶν ἀπογραμμάτων αἵτια η τῶν πρός τι ὑπογραφὴ, κακῶς ἀποδεδομένη.

Εἰ μὲν οὖν.

20 Τότε λέγει, διὰ κρατούσης ταύτης τῆς ὑπογραφῆς, γαλεπὸν η ἀδύνατόν ἔστι λέγειν οὐδεμίαν οὐσίαν εἶναι τῶν πρός τι, τουτέστιν ἀδύνατόν ἔστι λύειν τὴν ἀπορίαν. Ἄν δὲ η ὑπογραφὴ ἔχεινται, ως μὴ ἴκανῶς εἰρημένη παραλειφθῆ, δοθεῖη δὲ ἐτέρα, η λέγουσα πρός τι εἶναι οἷς τὸ εἶναι ταύτων ἔστι τῷ πρός τι πως ἔχειν, τουτέστιν ων τὸ εἶναι καὶ η οὐσία ἐν τῷ πρός ἐτερον συνέστηκεν ἀναφορῇ, τοιαῦτας ἀν ρηθείη το πρός τὴν ἀπορίαν· τὸ γάρ σφόδρα θαρρούντως δεῖ περὶ τῶν τοιούτων ἀποφαίνεσθαι. Τὴν μὲν οὖν λύσιν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς ταύτης ἐπομένην ἀναβάλλεται· αὐτίκα δὲ παραβάλλεται τοὺς ὄρισμούς, καὶ φησὶν ὅτι ὁ ὄροςμὸς καὶ πᾶσιν ἀκολουθεῖν καὶ ἀντιστρέψειν ὀφεῖλε. Ὁ τοῖνυν πρώτος ὄροςμὸς πᾶσι μὲν ἔπειται τοῖς πρός τι, ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέψει· τοῖς γάρ ἀναφορικοῖς οὐκ ἔστι ταύτων τέ τε ἀναφορικῶς εἶναι καὶ τὸ αὐτὰ ἀπέρ ἔστιν ἐτέρων εἶναι λέγεσθαι, ὡσπερ ἀνθρώπῳ ταύτων ἔστι τὸ εἶναι ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ζῷῳ λιγοκῷ θυγατῷ εἶναι· διὸ καὶ ἀντιστρέψει. Ἀλλ' ὁ δεύτερος ὄροςμὸς ἀντιστρέψει· τοῖς γάρ ἀναφορικοῖς ταύτων ἔστι τὸ εἶναι ἀναφορικοῖς καὶ τὸ πρός τι πως ἔχειν· η καὶ ἀλλως· οὐ μὲν πρώτος, φησί, βελτίων ἔστιν ως κοινότερος· ὁ δὲ δεύτερος ἔστι βελτίων, ὅτι διέστατο διὰ τοῦ εἶναι, τοῦ πρώτου δεδομένου διὰ τοῦ λέγεσθαι..

"Ἐκ τούτων τοίνυν.

f. 120

Ἐνταῦθα τίθησι πόρισμα ἐκ τοῦ δευτέρου δρισμοῦ. Κατὰ γάρ τὸν δεύτερον δρισμόν, φησίν, ἐπεταξί τοι τὸ εἶναι καὶ ἡ γνῶσις τοῦ ἐνὸς τῶν ἀναφορικῶν ἔργηται τοῦ λοιποῦ, ὥστε εἰ τοῦ τὸ δὲτερον τῶν ἀναφορικῶν δρισμένως οἴδε, καὶ θάτερον ὠρισμένως εἰσεταῖ. Καὶ τοῦτο δείκνυται ἀδιχῶς· πρῶτον, λόγῳ, εἰτα ἐπαγωγῇ. Φησί γάρ ὅτι τὸ εἰρημένον φανερόν ἐστιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου τῶν ἀναφορικῶν, καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐστὶ τοιχύτῃ. Τῶν ἀναφορικῶν ταῦτα ἐστὶ τὸ εἶναι τῷ πρός τι πως ἔχειν· τὰ δὲ πάντα ἄμα γινώσκονται, ὥστε τῶν ἀναφορικῶν ἄμα γινώσκεται καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ πρός τι πως ἔχειν· ἄμα ἄρα γινώσκεται καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ πρός τι πως ἔχειν· ἄμα ἄρα γινώσκεται τι, ἐτι πρός τι ἐστίν, καὶ γινώσκεται πρὸς ὃ ποτε ἔχει. Εἰ γάρ τὸ ἀντικείμενόν ἐστιν, σὺντε τὸ πρῶτον ἐσται ἀληθές· εἰ γάρ μὴ οἴδεν ὅλως πρὸς ὃ ποτε ἔχει τοῦτο, σὺντ' εἰ ὅλως ἔχει πρός τι πως εἴσαται. Τὸ δ' αὐτὸν δείκνυται καὶ ἐπαγωγῇ· οἷον ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ καλλίσιος. Εἰ γάρ οἱδέ τις τὰ τέσσαρα ἀφωρισμένως, ὃτι διπλασίαι εἰσιν, εὐθὺς οἱδεν ἀφωρισμένως καὶ ὡν εἰσι διπλάσια γῆγεν τῶν δύο· εἰ γάρ διστοιχή τὸ ἀντικείμενον, δηλονότι ὅτι οἱδέ τις τὸ διπλάσιον ἀγνοῶν τὸ γῆμεν αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸ εἶναι τοῦ διπλασίου σύντονον εἰ μὴ ἐν τῇ πρὸς τὸ γῆμεν ἀναφορᾷ, ἀγνοοίη ἀν καὶ τὸ γῆμεν ὁ τὸ διπλάσιον ἀγνοῶν, καὶ ἐπισταιτο ἀν καὶ ἀγνοοίη τὸ αὐτό, διπερ ἐστιν ἀδύνατον· ὥστε καὶ τὸ πρῶτον ἀδύνατον. Ὡσκύτως δὲ καὶ περὶ τοῦ καλλίσιος ἀποδείκνυσιν. Οὐδὲ δυνάμεθα λέγειν, φησίν, δτι ἀσρίστως εἰδέναι δυνάμεθα ὅτι διπλάσιόν ἐστιν, ἡ κάλλισιν τοῦτο γάρ ὑπόληψίς ἐστι, τουτέστιν ἀμυνρὰ καὶ ἀβέβαιος καὶ δικριτος γνῶσις, ἀλλ' σύντονος πειστήμη· οὐ γάρ ἀκριβῶς εἴσεται, ὅτι τοῦτο ἐστι χείρονος κάλλισιν, μὴ εἰδὼς διτού ἐστι κάλλισιν. Εἰ γάρ μὴ εἰδείη ὅτου ἐστὶ κάλλισιν, ὥστε εἰδέναι αὐτὸν ἀφωρισμένως κάλλισιν, ισως αὐτὸς μὲν ὑπολήψεται εἶναι τοῦτο κάλλισιν, ἐσται δὲ αὐτὸν πάντων χείριστον, καὶ σύδεν αὐτοῦ ἐσται χείρον. Εἰτα συμπεραίνει τὸ πόρισμα ἐν τῷ· "Ωστε φανερόν."

Τὴν δέ γε κεφαλήν.

30

Θεὶς καὶ κατασκευάσας τὸ πόρισμα, ἀπὸ τούτου τίθησι τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ἐκείνης. Δέγει γάρ σύτως, ὅτι τῶν πρός τι εἰ τις οἱδε | τὸ f. 120 ἔτερον ἀφωρισμένως, καὶ τὸ πρὸς ὃ τοῦτο λέγεται ἀφωρισμένως εἰσεται, οἷον εἰ τις οἱδε τὰ τέσσαρα διπλάσια ἀφωρισμένως, καὶ ὡν εἰσι διπλάσια ἀφωρισμένως εἰσεται, ὅτι δηλονότι τῶν δύο εἰσι διπλάσια. Ἀλλὰ τὴν κεφαλήν καὶ τὴν χείρα καὶ ἔκαστον τῶν τοιούτων, ἢ εἰσιν οὐσίαι· ὡς μέρη, αὐτὸς μὲν διπερ ἐστιν ὠρισμένως ἐστιν εἰδέναι, οἷον ὅτι χείρ, ἢ

19 ἀγνοοίη sic codd.

κεφαλή· πρὸς δὲ λέγεται ώς μέρος, οὐκ ἔστιν ἀνάγκη εἰδέναι: ἀφωρισμένως· ἀν γὰρ ὄρῶμεν χεῖρα ἐρριμμένην οὗτως ἀποκοπεῖσαν, δτι μὲν χείρ ἔστιν ἵσμεν, τίνος δέ ἔστι χείρ οὐκ ἔξι ἀνάγκης ἵσμεν· ὥστε τὰ τοιαῦτα ἔγους αἱ ώς μέρη οὖσίαι: οὐκ εἴσιν πρός τι. Τούτου τοίνυν τοῦ συλλογισμοῦ τὴν μὲν μεῖζονα ἔλαβεν ἐν τῷ συμπεράσματι τοῦ πορίσματος· τὴν δὲ ἐλάττω τέθεικεν ὑστερών ἐν τῷ γράμματι. Εἰ τοίνυν λαμβάνεται: ἡ λύσις αὕτη ἀπὸ τοῦ πορίσματος, τὸ δὲ πόρισμα ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ δευτέρου, ὥστε καὶ ἡ λύσις ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ δευτέρου, διὰ τοῦτο εἰπεν, δτι κατὰ τὸν δεύτερον ὄρισμὸν ἴσως ἀν ῥηθείη τι πρὸς τὴν ἀπορίαν.

10 Εἰτα συμπεράσις: καθόλου τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας λέγων, δτι εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα τῶν πρότερων (εἰργάται: δὲ δτι ἐπὶ τῶν ἀλλῶν οὖσῶν φανερόν ἔστιν, δτι οὐκ εἴσι τῶν πρότερων, ἀλλὰ περὶ τούτων μόνων ἢν γέ ἀμφισβῆτησίς, καὶ ταῦτα δέδεικται: δτι οὐκ εἰσίν) ἀληθής ἀν εἶη λέγειν, δτι οὐδεμία οὖσία ἔστι τῶν πρότερων τι· ὥστε γέ ἀπορία γέ ἐκ τοῦ προτέρου

15 ὄρισμοῦ κανγχθεῖσα λέλυται: μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου, ἅμα δὲ καὶ τὸν πρότερον ὄρισμὸν ἐλέγξασα, τὸν δεύτερον ἀνγγέρευσεν.

Ἴσως δέ.

Ἐπι πᾶσιν ἔξαιταις γέ παρατείται, λέγων δτι χαλεπόν ἔστι περὶ τῶν τοιούτων ἀποφαίνεσθαι: θαρρούντως διὰ τὴν αὐτῶν δυσχέρειαν μὴ πολλάκις ἐπεσκεμμένους, ἀλλὰ τὸ διαπορεῖν περὶ ἐκάστου, καὶ μὴ μέλλοι τις διὰ τὸν τῆς ὑλῆς δυσχέρειαν θαρρούντως ἀποφαίνεσθαι: τὰλγθέει, οὐκ ἀχρηστὸν οὖστελές ἔστιν· γέ ἀπορία εὔπορίας ἔστιν ἀρχή, καὶ ὁ ἀπορῶν ἐγγύτερόν ἔστι τοῦ ὄρθιν τὰλγθέει, ώς ἐν τοῖς Ἐλέγχοις λέγεται, τοῦ μηδὲ ἀπορεῦντος δλως μηδὲ ὑποτεῦντος | εύρειν καὶ μαθεῖν·

20 καὶ ώς ἐν τοῖς Τοπικοῖς λέγεται, ἴσχυροὺς ἐπ' ἀμφότερα ποιεῖ τὸ περὶ ἐκάστου θεωρεῖν τί τὰλγθέεις καὶ τί τὸ ψεῦδος, διὰ τούτου δὲ καὶ ἡμᾶς ἐρεθίζει: πρὸς τὴν περὶ αὐτῶν ὑλῆτησιν ὁ Φιλόσοφος. Εἰ γὰρ περὶ πάντων αὐτὸς ἀπεφήνατο, οὐκ ἂν τὴν ἡμῖν ὑπελέλειπτο ὑγιειν περὶ ὅπουσαν οὖστις ἡγεμόνης: ὕμας ωσπερ ἐτεροκινήτους εἰναι παντάπασιν, ἀρκουμένους τῷ τὸν

25 Φιλόσοφον γέ τὸν δεῖνα φιλάσσαντα περὶ ἐκάστων ἱκανῶς εἰπεῖν.

[Ζητήματα.]

Περὶ τοῦτο τὸ μέρος ὑποτεῦντας· πρώτον, περὶ τῆς ἀπορίας, διατί μᾶλλον ἐκίνητε ταῦτα γέπι τῆς οὖσίας γέ ἐπὶ τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος. "Ωσπερ γέ ἀπορέντις τὴν οὖσίαν εἰναι πρός τι, οὗτως ἔστιν διτοπον καὶ τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα, διότι, ώς φυσικός οὐδὲν τρίτῳ τῆς Φυσικῆς, τρίτα εἰσὶ τοῦ δυντος· γέ οὖσία, γέ ποσότης καὶ γέ ποιότης